

1. ҚАТЪНОМАИ 55/196 – СОЛИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ОБИ ТОЗА, СОЛИ 2023

Иқдоми эълон гардидани соли 2003 ҳамчун **Соли байналмилалии оби тоза** нахустин иқдоми фарогир ва дорои аҳамияти рамзии байналмилалӣ буд, ки бо пешниҳоди Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон роҳандозӣ гардид. Ин иқдом ба ҳайси нуқтаи гардиши муҳим дар рушди консепсияи дипломатияи обӣ ҳамчун яке аз самтҳои асосии ҳамкориҳои бисёрҷонибаи байналмилалӣ дар асри XXI маънидод мешавад. Пешбарии он дар сатҳи ҷаҳонӣ дурбинӣ ва нигоҳи стратегии роҳбарияти Тоҷикистонро ба таври равшан нишон дод, ки қодир аст баҳси байналмилалиро доир ба мушкилоти шадиди замон, аз ҷумла дастрасӣ ба оби тоза ва идоракунии устувори захираҳои обӣ, оғоз намояд.

Тоҷикистон, ки дорои яке аз бузургтарин захираҳои оби тоза дар Осиёи Марказӣ мебошад, масъулияти хоси экологӣ, ҷуғрофӣ ва сиёсиро барои ҳифз ва тақсими одилонаи захираҳои обӣ дар минтақа эҳсос мекунад. Чун кишвари дорои эконизомҳои кӯҳӣ ва захираҳои бузурги пирияхӣ, ҷумҳурӣ бо як қатор мушкилот, аз ҷумла обшавии пирияхҳо, таназзули ҳавзҳои обҷамъкунанда, ифлосшавии манбаъҳои оби тоза ва афзоиши рақобати фаромарзӣ барои захираҳои обӣ рӯ ба рӯ мегардад. Дар ин замина, ташаббуси Пешвои миллат танҳо ба муҳимияти масъалаҳои рӯзмарра асос намеёфт, балки ба ҳадафи ташкили сатҳи навини ҳамбастагӣ ва ҳамкориҳои байналмилалӣ барои посухгӯӣ ба таҳдидҳои ҷаҳонии вобаста ба об низ нигаронда шуда буд.

Қатъномаи Маҷмаи Умумии Созмони Милали Муттаҳид № 55/196 аз 20 декабри соли 2000, ки тибқи он соли 2003 расман ҳамчун Соли байналмилалии оби тоза эълон гардид, ба сифати натиҷаи талошҳои густурдаи дипломатияи тоҷик ва маҳсули фаъолияти густардаи иттилоотӣ ва коршиносӣ, ки мустақиман бо Ҷамъаи Созмони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон анҷом дода шуд, арзёбӣ мегардад. Ҳадафи асосии ин ташаббус ҷалби таваҷҷуҳи ҷомеаи ҷаҳонӣ ба мушкили камбудии об ва фароҳам овардани заминаҳо барои ташаккули механизмҳои устувори байналмилалӣ чиҳати таъмини дастрасӣ ба об, тақмили идоракунии захираҳои обӣ ва муосирсозии экологии кишварҳое ба шумор мерафт, ки бештар ба фишори обӣ дучор мешаванд.

Дар тӯли соли 2003 таҳти сарпарастии Созмони Милали Муттаҳид ва бо дастгирии сохторҳои марбута дахҳо чорабиниҳои муҳим баргузор гардиданд, ки дар онҳо конференсияҳои байналмилалӣ, симпозиумҳо, ҷамъишҳои олимони ва муҳандисон, маъракаҳои омӯзишӣ ва нишастҳои дипломатӣ шомил буданд. Ин чорабиниҳо ба сифати минбар барои баррасии масоиле чун рақамикунонии ҳисоботи об, технологияҳои навини обёрӣ, таъминоти об дар минтақаҳои деҳот, мубориза бо ифлосшавии манбаъҳои об ва густариши ҳамкориҳои фаромарзӣ дар идоракунии ҳавзаҳои дарёҳо хизмат карданд. Ба масъалаи ҳуқуқи инсон ба об ва шароити санитарӣ таваҷҷуҳи

хоса зоҳир гардид, ки минбаъд дар як қатор созишномаҳои байналмилалӣ таҷассум ёфт.

Соли байналмилалӣ оби тоза ба марҳалаи муҳимтарини расмӣи мафҳуми «бехатарии об» табдил ёфт. Ба шарофати ин ташаббус, мавзӯи об дар сатҳи байналмилалӣ ба рӯзномаи рушди устувор ворид гардид ва ба ҳуҷҷатҳои стратегӣ вобаста ба тағйирёбии иқлим, амнияти озуқаворӣ ва амнияти энергетикӣ ҳамгиро карда шуд. Сарвари давлат дар суҳанрониҳои худ дар минбарҳои байналмилалӣ зарурати эътирофи обро ҳамчун манбаи умумибашарӣ ва ивазпазир таъкид мекарданд, ки мустақиман ба суботи иҷтимоӣ, саломатии аҳоли, рушди иқтисодӣ ва тавозуни экологӣ вобаста мебошад.

Муҳим аст қайд шавад, ки бо шарофати саҳми шахсии Пешвои миллат, мафҳуми об ҳамчун захираи дипломатӣ асоси мустаҳками сиёсӣ-ҳуқуқӣ пайдо намуд. Об аз зумраи масъалаҳои танҳо техникийи экологӣ берун оварда шуда, ба соҳаи муносибатҳои стратегӣ байналмилалӣ ворид гардид. Ҳамин тавр, заминаи идеологӣ ва институтсионалӣ барои ташаббусҳои минбаъдаи ҷаҳонии Тоҷикистон дар соҳаи об гузошта шуд, ки аз ҷумла эълони Даҳсолаи байналмилалӣ амал «Об барои ҳаёт» (2005–2015), Даҳсолаи байналмилалӣ амал «Об барои рушди устувор» (2018–2028), Қатънома оид ба ҳифзи пирияхҳо, ташаббус дар бораи таъсиси Бунёди байналмилалӣ оид ба ҳифзи пирияхҳо ва дигар барномаҳои бузурги амалӣ бо иштироки СММ-ро фаро мегирад.

Бояд махсус таъкид кард, ки маҳз дар соли 2003 самти нави дипломатия ташаккул ёфт, ки обро ҳамчун асоси ҳамкории байналмилалӣ қарор медиҳад. Ин намуна, ки таҳти роҳбарии муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ташаккул ёфт, баъдан аз ҷониби ҷомеаи ҷаҳонӣ ҳамчун воситаи муассири таҳкими сулҳ ва пешгирии низоъҳо дар шароити афзоиши фишорҳои иқлимӣ пазируфта шуд.

Иқдоми эълон гардидани соли 2003 ҳамчун Соли байналмилалӣ оби тоза на танҳо яке аз шадидтарин мушкилоти ҷаҳониро дар сатҳи олӣ матраҳ сохт, балки оғози марҳалаи нав дар сиёсати байналмилалӣ экологӣ гардид. Бо раҳнамоии муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, Ҷумҳурии Тоҷикистон мавқеи шоистаро дар қатори давлатҳои меъмори ояндаи устувори ҷаҳонӣ ишғол намуд, ки дар он об на ҳамчун омилӣ низоъ, балки ҳамчун пояи ҳамбастагӣ, ҳамдигарфаҳмӣ ва рушди муштарак арзёбӣ мешавад.

Маҷмаи Умумӣ Distr.: General
1 February 2001**Иҷлосияи панҷоҳу панҷум**

Банди 95-уми рӯзнома

Қатънома, ки аз ҷониби Маҷмаи Умумӣ қабул шудааст*[дар асоси гузориши кумитаи дуюм (A/55/582/Add.8)]***55/196. Соли байналмилалӣ оби тоза, соли 2003***Маҷмаи Умумӣ,*

бо истинод ба муқаррароти Рӯзномаи асри XXI¹ Барномаи амал оид ба татбиқи минбаъдаи Рӯзномаи асри XXI, ки дар ҷаласаи махсуси нуздаҳуми он қабул шудааст² ва қарорҳои марбут ба захираҳои оби тоза, ки аз ҷониби Шурои иқтисодӣ ва иҷтимоӣ ва Комиссияи оид ба рушди устувор дар ҷаласаи шашуми он қабул шудаанд³,

ҳамчунин бо истинод ба қатъномаи 1980/67 Шурои иқтисодӣ ва иҷтимоӣ аз 25 июли соли 1980 оид ба солҳои байналмилалӣ ва солгардиҳо, ки дар он Шуро саҳми баргузориҳои солҳои байналмилалиро дар пешбурди ҳамкории байналмилалӣ ва фаҳмиши мутақобила эътироф намудааст,

ҳамчунин бо истинод ба қатъномаи худ 53/199 аз 15 декабри соли 1998 оид ба эълони солҳои байналмилалӣ,

бо ишора ба кори ҷорӣ дар доираи низоми Созмони Милали Муттаҳид, инчунин ба фаъолияти дигар созмонҳои байниҳукумати марбут ба захираҳои оби тоза

1. *соли 2003-ро Соли байналмилалӣ оби тоза эълон мекунад;*

2. *пешниҳод менамояд, Зеркумита оид ба захираҳои оби Кумитаи маъмурӣ оид ба ҷамоҳангсозӣ ҳамчун ниҳоди ҷамоҳангсозии Соли байналмилалӣ оби тоза баромад намояд ва пешниҳодҳои ибтидоии заруриро барои баррасӣ дар ҷаласаи панҷоҳу шашуми Маҷмаи Умумӣ таҳия кунад, ки дар онҳо ҷорабиниҳои эҳтимоӣ дар ҳама сатҳҳо бо назардошти шароит, аз*

¹ Ҳисоботи Конфронси Созмони Милали Муттаҳид оид ба муҳити зист ва рушд, Рио-де-Жанейро, 3-14 июни соли 1992, (нашри Созмони Милали Муттаҳид, фурӯш № R.93.I.8 ва ислоҳҳо), ҷилди I: Қатъномаҳое, ки дар Конфронс қабул шудаанд, қатъномаи 1, замимаи II.

² Қатъномаи S-19/2, замима

³ Ниг: Ҳисоботҳои расмӣ Шурои иқтисодӣ ва иҷтимоӣ, соли 1998, Замимаи № 9 (E/1998/29).

ҷумла манбаъҳои эҳтимолии маблағгузорӣ, пешбинӣ шаванд;

3. аз давлатҳои аъзо, ташкилотҳои миллий ва байналмилалӣ, гурӯҳҳои асосӣ ва бахши хусусӣ *даъват менамояд*, ки ба принципҳои роҳнамо дар бораи солҳои байналмилалӣ ва солгардиҳо саҳмҳои ихтиёрӣ гузоранд;

4. ҳамаи давлатҳои аъзо, низоми Созмони Милали Муттаҳид ва дигар иштирокчиёро *ҳавасманд менамояд*, ки баргузориҳои Соли байналмилалии оби тозаро бо мақсади баланд бардоштани огоҳӣ оид ба аҳамияти оби тоза ва мусоидат ба баргузориҳои чорабиниҳо дар сатҳҳои маҳаллӣ, миллий, минтақавӣ ва байналмилалӣ истифода баранд;

5. аз Дабири кул *хоҳиш мекунад*, ки дар чаласаи панҷоҳу ҳафтуми Маҷмаи Умумӣ оид ба раванди омодагиҳо ба Соли байналмилалии оби тоза маърӯза пешниҳод намояд.

*Ҷаласаи 87-уми пленарӣ,
20 декабри соли 2000*